

Informatienota

Datum vergadering	: 22 oktober 2019
Registratienummer	: 32208
Portefeuillehouder	: Govert van Bezooijen
Bijlage(n)	: Geen
Onderwerp	: Septembercirculaire 2019 gemeentefonds

Onderwerp

Septembercirculaire 2019 gemeentefonds

Kennisnemen van

De uitkomsten van de septembercirculaire 2019.

Inleiding

Volgens planning is op Prinsjesdag (17 september) de septembercirculaire verschenen. Daarin worden de gemeenten geïnformeerd over de ramingen van de algemene uitkering in het huidige en toekomstige jaren. De uitkomst hiervan heeft een grote impact op onze meerjarenbegroting.

De circulaire zelf kunt u via de link

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/circulaires/2019/09/17/septembercirculaire-gemeentefonds-2019/septembercirculaire+gemeentefonds+2019.pdf> bekijken.

Kernboodschap

In onderstaande tabel hebben we de uitkomsten samengevat. Daarbij maken we een onderscheid tussen de bedragen die direct invloed hebben op de hoogte van de algemene uitkering (bruto toename) en de onderdelen die we gebruiken voor hogere en lagere kosten binnen onze begroting.

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022	2023
Accres c.a.	-584	244	747	812	611
Hogere nominale compensatie 2020		172	165	174	172
Plafond BTW-compensatiefonds	205				
Hoeveelheidsverschillen	261	144	257	323	326
Taakmutaties	42	30	41	45	43
Diverse uitnamen	-6	-67	-66	-66	-66
Subtotaal (=bruto mutatie algemene uitkering)	-82	523	1.144	1.288	1.086
Loon/prijscompensaties		-172	-165	-174	-172
Oormerken taakmutaties	-43	-30	-41	-45	-43
Totaal netto effect Septembercirculaire 2019	-125	321	938	1.069	871

Accres c.a.

De belangrijkste boodschap van deze circulaire is dat het accres (= groei van het fonds) voor 2019 fors naar beneden wordt bijgesteld en vanaf 2020 valt deze structureel weer hoger uit. Dit komt vooral doordat het Rijk in 2019 naar verwachting minder uitgeeft dan verwacht. Volgens het systeem van 'samen de trap op en samen de trap af' hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van het gemeentefonds. Dat komt door lagere rijksuitgaven dan de raming op het gebied van infrastructuur en defensie. De daling van het accres 2019 (218 miljoen euro t.o.v. de meicirculaire) is voornamelijk eenmalig omdat genoemde investeringswerken worden doorgeschoven naar volgende jaren. Het uitkeringsjaar 2020 is positief (409 miljoen euro). Dat komt vooral door de hiervoor beschreven kasschuif uit 2019 en door het Pensioenakkoord en het woningmarktpakket. Tot slot zijn in 2020 de indices voor loon- en prijsstijgingen iets verhoogd. Door de doorwerking van het nadeel in 2019 bedraagt de accresmutatie in 2020 per saldo 190 miljoen euro.

Wat betreft de meerjarenraming zijn alle jaren behalve 2023 positief ten opzichte van de meicirculaire 2019. De cumulatieve verschillen ten opzichte van de meicirculaire 2019 zijn wel in alle jaren positief. Ze worden vooral veroorzaakt door de kasschuif van investeringswerken.

Sinds maart 2018 worden er voor het eerst (vanaf uitkeringsjaar 2020) positievere accessen gepresenteerd ten opzichte van de vorige circulaire. Echter de huidige systematiek van 'samen trap op en samen trap af' leidt tot forse schommelingen in het gemeentefonds. Steeds vaker is er sprake van forse negatieve nacalculaties (door o.a. onderbestedingen van het Rijk) en daardoor onzekerheid over het meerjarig financieel perspectief. De Studiegroep Begrotingsruimte zal de normeringssystematiek (samen de trap op en af) opnieuw evalueren. Hierbij wordt ook gekeken naar de beoogde stabiliteit. Er worden varianten uitgewerkt voor de normering van de fondsen vanaf 2022. In de tussentijd zal het kabinet bezien of het mogelijk en wenselijk is voor de jaren 2020 en 2021 maatregelen te treffen die de schommelingen gedurende een lopend begrotingsjaar kunnen voorkomen of dempen.

Hogere nominale compensatie 2020

Ten opzichte van de meicirculaire valt de loon/prijscompensatie ten laste van het accres hoger uit voor het komende jaar. Deze compensatie wordt toegevoegd aan de stelpost Loon- en prijsstijgingen. Hier-mee kunnen we de hogere kosten dekken.

Plafond BTW-compensatiefonds

Gemeenten kunnen betaalde BTW declareren bij het BTW-compensatiefonds. Er is een plafond ingesteld; als alle gemeenten samen minder declareren dan dat plafond, dan wordt het restant via het gemeentefonds terugbetaald aan de gemeenten. De ruimte onder het plafond is voor het jaar 2019 nu geraamd op 81 miljoen euro en wordt nu als voorschot in de uitkeringsfactor 2019 verwerkt. In de meicirculaire 2020 wordt de ruimte onder het plafond voor het jaar 2019 definitief vastgesteld en wordt het verschil met de huidige raming van 81 miljoen euro met de gemeenten afgerekend.

Hoeveelheidsverschillen/actualisatie maatstafgegevens

De algemene uitkering is gebaseerd op een groot aantal maatstaven. Sinds de integratie van het grootste deel van het sociaal domein in 2019 is dat aantal maatstaven nog fors uitgebreid. Bij veel van die maatstaven zijn we voor onze informatie afhankelijk van het ministerie van BZK en het CBS. Ook

zijn deze maatstaven vaak niet actueel. We hebben op basis van de laatste informatie een prognose gemaakt van het verloop van de maatstaven in de komende jaren. In de meicirculaire 2019 is aangekondigd dat de basisgegevens van veel maatstaven zullen worden geactualiseerd in deze circulaire, met name in het sociaal domein. De verwachting was dat de aantallen veelal zouden stijgen, wat een daling van de uitkeringsfactor tot gevolg zou hebben. In deze circulaire wordt nu geschreven dat het toch iets anders is gelopen, waardoor de uitkeringsfactor juist licht stijgt. Voor West Betuwe gaan we vooralsnog uit van een voordeel ten opzichte van de meicirculaire 2019 oplopend van ongeveer 266.000 euro voor 2019 tot 326.000 euro vanaf 2023.

Taakmutaties

In elke circulaire worden bedragen opgenomen die direct verband houden met een specifieke taak.

In deze circulaire zien we de volgende aanpassingen:

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022	2023
Invoering Wet verplichte ggz (herverdeling)		-16	-16	-17	-17
Ambulantisering GGZ	32	42	52	60	61
Corr. loon- en prijsstijging sociaal domein	-11	-25	-24	-24	-24
Toezicht en handhaving kinderopvang en gastouderopvang		5	5	5	5
Roerende voorzieningen Wlz		-2	-2	-2	-2
Mobiliteitshulpmiddelen Wlz		-18	-26	-31	-34
Bbz-levensvatbaarheidsonderzoeken		13	13	14	14
Donorwet		9	17	17	18
Participatie (m.n. WSW)	21	22	22	22	22
Totaal	42	30	41	45	43

Invoering Wet verplichte GGZ (herverdeling)

Op verzoek van de VNG wordt de € 20 miljoen van de meicirculaire 2019 in deze circulaire overgeheveld van het subcluster Wmo 2015 naar het cluster Samenkracht en burgerparticipatie omdat dit beter aansluit bij de relatie tussen grootstedelijkheid en het voorkomen van GGZ-problematiek. Voor een minder stedelijke gemeente als West Betuwe resulteert dit in een lagere bijdrage van ongeveer 17.000 euro. Deze lagere bijdrage wordt gecompenseerd door een verlaging van de bij de meicirculaire opgenomen stelpost, zodat deze taakmutatie budget neutraal is. Per saldo resteert er nog een bedrag van ongeveer 52.000 euro.

Ambulantisering GGZ

In het hoofdlijnenakkoord GGZ wordt ingezet op ambulantisering van de zorg. Dit leidt tot een groter beroep op zorg en begeleiding in het gemeentelijke domein. Het kabinet stelt hiervoor 50 miljoen euro beschikbaar in 2019 oplopend tot 95 miljoen euro in 2022 en wordt daarna structureel ingeboekt. Hiervan wordt 12 miljoen euro in 2019 tot structureel 22 miljoen euro vanaf 2022 verwerkt in het subcluster Wmo 2015 van de algemene uitkering. De uit deze hogere bijdrage voortvloeiende lasten worden budget neutraal in de begroting verwerkt.

Correctie loon- en prijsstijging 2019 Jeugdhulp/Wmo-2015

In de toedeling van de loon- en prijsbijstelling 2019 in de meicirculaire 2019 is een onjuistheid geslopen, dit wordt nu gecorrigeerd. Het onderdeel Participatie (Wsw e.d.) wordt structureel verhoogd ten laste van de subclusters Jeugd en Wmo 2015 in de algemene uitkering (voor alle jaren). Deze verlaging wordt gecompenseerd door een verlaging van de bij de meicirculaire opgenomen stelpost, zodat deze taak-mutatie budget neutraal is.

Toezicht en handhaving kinderopvang en gastouderopvang

In eerdere circulaire's zijn wij geïnformeerd dat de VNG en het Ministerie van SZW zijn overeengekomen om de decentralisatie-uitkering Voorschoolse voorziening peuters niet verder op te laten lopen dan 30 miljoen euro omdat dat bedrag voldoende blijkt. Het vrijgekomen deel (10 miljoen euro) is vanaf 2019 structureel beschikbaar gemaakt voor toezicht en handhaving kinderopvang en gastouderopvang. Vanaf 2020 wordt dat bedrag verhoogd met structureel 3 miljoen euro. Voor de gastouderopvang is daarmee sprake van een intensivering van middelen. De uit deze hogere bijdrage voortvloeiende lasten worden budget neutraal in de begroting verwerkt.

Roerende voorzieningen en mobiliteitshulpmiddelen Wlz

Vanaf 1 januari 2020 worden mobiliteitshulpmiddelen (zoals een rolstoel en een scootmobiel) voor alle cliënten in een Wlz-instelling verstrekt vanuit de Wlz en niet meer vanuit de Wmo 2015. Daarnaast worden hulpmiddelen voor zorgverlening en wonen die door meerdere verzekeren te gebruiken zijn vanaf deze datum altijd uit de Wlz betaald. Dit gaat bijvoorbeeld om tilliften en hoog-laagbedden, ook wel 'roerende voorzieningen' genoemd. In verband met deze vereenvoudiging gaan middelen over van het gemeentefonds naar de Wlz. Voor de roerende voorzieningen gaat het om een structurele uitname vanaf 2020 van jaarlijks 1 miljoen euro en voor de mobiliteitshulpmiddelen gaat het om een uitname vanaf 2020 van 6,5 miljoen euro oplopend tot structureel 14 miljoen euro in 2024. Deze lagere bijdragen worden gecompenseerd door een verlaging van de in de begroting opgenomen budgetten, zodat deze taakmutatie budget neutraal is.

Bbz-levensvatbaarheidsonderzoeken

Met ingang van 1 januari 2020 worden de levensvatbaarheidsonderzoeken (Bbz 2004) bekostigd via het gemeentefonds. Toevoeging van de middelen voor de kosten van onderzoek aan het gemeentefonds past bij de gedachte dat het bij de onderzoekskosten in beginsel gaat om uitvoeringskosten. De middelen voor de levensvatbaarheidsonderzoeken worden op basis van de door het Rijk te vergoeden uitgaven over het jaar 2018 toegevoegd aan het gemeentefonds. Het gaat – berekend op basis van voorlopige cijfers - om een totaalbedrag van 9,6 miljoen euro, waarbij op basis van de definitieve cijfers indien nodig achteraf nog een (kleine) bijstelling bij de meicirculaire 2020 kan plaatsvinden. De uit deze hogere bijdrage voortvloeiende lasten worden budget neutraal in de begroting verwerkt.

Donorwet

In het kader van de invoering van de nieuwe donorwet krijgen gemeenten een bijdrage van 3 miljoen euro in 2019 tot structureel 6 miljoen euro vanaf 2020 voor de wettelijke verplichting om bij afgifte van paspoort en rijbewijs de aanvrager te informeren over orgaandonatie. De uit deze hogere bijdrage voortvloeiende lasten worden budget neutraal in de begroting verwerkt.

Participatie

In de toedeling van de loon- en prijsbijstelling (LPO) 2019 in de meicirculaire 2019 is een onjuistheid geslopen. Per saldo is hierdoor te weinig LPO toegekend aan de integratie-uitkering Participatie (Wsw e.d.). De uit deze hogere bijdrage voortvloeiende lasten worden budget neutraal in de begroting verwerkt.

Diverse uitnamen

In deze circulaire vinden de volgende uitnamen plaats:

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022	2023
Wettelijke taak i-standaarden Jeugdhulp		-1	-1	-1	-1
Wettelijke taak i-standaarden Wmo 2015		-1	-1	-1	-1
Uitvoeringskosten SVB PGB trekkingsrechten Jeugdhulp		-15	-15	-15	-15
Uitvoeringskosten SVB PGB trekkingsrechten Wmo 2015		-50	-50	-50	-50
Voogdij/18+ (IU)	-6				
Totaal	-6	-67	-67	-67	-67

Wettelijke taak i-standaarden Jeugdhulp en Wmo2015

De gegevensstandaarden i-Jeugdwet en i-Wmo dienen regelmatig bijgewerkt te worden. Sinds 2015 gebeurt dit door het Zorginstituut waardoor er een structurele uitname plaatsvindt van in totaal 0,8 miljoen euro (0,4 miljoen euro uit het subcluster Wmo 2015 en 0,4 miljoen euro uit het subcluster Jeugdhulp).

Uitvoeringskosten SVB PGB trekkingsrechten Jeugdhulp en Wmo 2015

Ten aanzien van de uitvoeringskosten van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) voor de PGB-trekkingsrechten is voor 2020 overeengekomen om op basis van de conceptbegroting 2020 een bedrag van 26,2 miljoen euro uit de algemene uitkering te nemen, waarvan 19,1 miljoen euro uit het subcluster Wmo 2015 en 7,1 miljoen euro uit het subcluster Jeugdhulp. Deze "incidentele" uitname hebben wij (financieel) structureel doorgetrokken.

Voogdij/18+

In de (incidentele) toedeling van de loon- en prijsbijstelling 2019 in de meicirculaire 2019 is een onjuistheid geslopen, dit wordt nu gecorrigeerd.

Financiën

Uit het bovenstaande blijkt dat het (netto) effect van deze septembercirculaire in zijn algemeenheid positief is voor onze meerjarenbegroting. Dit heeft ook gevolgen voor het geschetste (meerjaren)beeld in de begroting 2020. Dat beeld komt er nu als volgt uit te zien:

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022	2023
Stand 2 ^e bestuursrapp. 2019/begroting 2019	4.330	4.646	4.589	7	242
Netto effect septembercirculaire 2019	-125	321	938	1.069	871
Stand inclusief septembercirculaire 2019	4.205	4.967	5.527	1.076	1.113

Risico's

Nominale ontwikkeling 2021 en verder

Bij de ramingen van de baten en lasten wordt in de gemeentelijke begroting uitgegaan van constante prijzen (vast prijspeil, in begroting 2020: 1-1-2020). Het Rijk gaat in de circulaire echter uit van lopende prijzen (cumulatieve kostenstijgingen 2020 t/m 2024). Voor de begroting 2020 moet de nominale ontwikkeling 2021 en verder dus uit de accresbedragen geëlimineerd worden, zodat we meerjarig een netto reëel accres overhouden. Deze ontwikkeling is bij de meicirculaire 2019 aangepast. De ramingen in het Centraal Economisch Plan van maart 2019 liggen aanzienlijk lager dan die zijn gebruikt in de Miljoenennota 2019. Hierdoor valt het netto reëel accres na 2020 hoger uit. Bij de meicirculaire 2019 is het risico dat vanaf 2021 het accres niet voldoende zal zijn voor het opvangen van de loon- en prijscompensatie becijferd op ongeveer 80.000 euro in 2021 oplopend tot 580.000 euro in 2025. Dit risico blijft aanwezig.

Schommelingen en te rooskleurige accressen

Het accres tussen de jaren (binnen één circulaire) schommelt en ook binnen de jaren (tussen opeenvolgende circulaire). Of deze accressen ook realiteit gaan worden moeten toekomstige ontwikkelingen uitwijzen. Vaak laten de circulaire op korte termijn een negatiever beeld zien, dat vervolgens op langere termijn omslaat om een positiever beeld. De realiteit van de (forse) structurele voordelen lijken vaak prematuur. Daarnaast heeft het rijk ook vaak de neiging kortingen via de achterdeur ten laste van het accres door te voeren. De meest in het oog springende korting is de (oplopende) korting van 975 miljoen euro tot en met 2025 voor lagere apparaatskosten. Het aandeel van West Betuwe in deze kortingen ten laste van het accres is voor 2024 en 2025 ongeveer 315 duizend euro per jaar, zodat er na 2023 structureel nog 630 duizend euro door het rijk gekort zal worden. Uiteindelijk bedraagt het aandeel van West Betuwe in de landelijke korting ongeveer 2,22 miljoen euro.

Nieuwe verdeling

De verdeelmodellen sociaal domein worden geëvalueerd, net als de verdeling van het 'klassieke' gemeentefonds. Dat moet leiden tot een integrale nieuwe verdeling van de middelen per 2021. In de circulaire worden processtappen beschreven.

Wat betreft Beschermd Wonen is opgenomen dat in tien jaar tijd tot een objectief verdeelmodel en algehele doordecentralisatie naar alle gemeenten wordt gekomen. In 2021 is nog 100% historisch, in 2022 wordt een deel van de middelen voor het eerst objectief verdeeld. De centrumgemeenten blijven verantwoordelijk voor bestaande cliënten.

Over een eventuele doordecentralisatie van de Maatschappelijke Opvang zal op basis van een evaluatie in 2026 een beslissing worden genomen.

Vervolg

De begroting 2019 wordt aangepast d.m.v. de (afsluitende) begrotingswijziging 2019 die voor de raad van december a.s. aan u zal worden aangeboden en de structurele effecten vanaf 2020 worden verwerkt in de eerste begrotingswijziging 2020.

Bijlage(n)

Geen

Burgemeester en wethouders van de gemeente West Betuwe,
de secretaris, de burgemeester,